

ارتباط آموزش مجازی در پیام رسان شاد

با مدیریت آموزش و روش های تدریس

محمد هاشم کوشا

دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی تجارت الکترونیک دانشگاه پیام نور مشهد، مشهد، ایران.

mhk13351@gmail.com

نرگس فرخنده نژاد

دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی دانشگاه پیام نور تربت حیدریه، مشهد، ایران.

n.farkhondehnejad@gmail.com

1

چکیده

یادگیری دانش یکی از مهمترین مولفه های زندگی انسان بوده که بر سایر ابعاد زندگی دانش آموزان تاثیر زیادی می تواند داشته باشد. خانواده و آموزش و پرورش تمام قدرت خود را به کار می گیرند تا بتوانند استعداد های انسانی را به درستی شکوفا کنند (قنبرلو و همکاران، ۱۳۹۴). دگرگونی ها و تغییر در شیوه های سنتی آموزش و شرایط اجتماعی به طور کلی باعث شده است که نیاز به حضور فیزیکی در کلاس درس کاهش یابد. اگر چه تا دیروز، آموزش تنها از وجود مربیان و معلمان بهره می گرفت و کتاب به منزله اصلی ترین منبع اطلاعاتی در آموزش محسوب می شد، اما در حال حاضر وجود ابزارها، روشها و محیطهای جدید آموزشی، شیوه های جدیدی را به وجود آورده است. از جمله این شیوه ها آموزش الکترونیکی است و مخصوصاً شبکه شاد، که با ظهور ویروس مرگ بار کرونا به یکباره آموزش سنتی را به چالش کشید. سوال اصلی پژوهش این است که ارتباط بین شبکه شاد، با روش های آموزش و تحلیل این ارتباط از نگاه دانشجو چیست؟ این مقاله که به روش توصیفی و تحلیلی انجام شده است، به این نتیجه رسیده است علیرغم محاسن روش آموزش از راه دور شبکه شاد، این آموزش چالش هایی در یادگیری ایجاد نموده است و نتوانسته است رضایت مناسبی در ارتباط آموزشی ایجاد نماید.

کلید واژه: پیام رسان شاد، آموزش مجازی، روش های آموزش.

مقدمه

اطلاعات و دانش به سرعت در حال تغییر هستند و فرایند تدریس و یادگیری نیز همانند مدیریت مدارس، در حال تغییر است. استفاده از فناوری آموزشی و محتوای الکترونیکی می تواند منجر به توسعه کیفیت آموزش، گسترش شانس های یادگیری و در دسترس بودن آموزش شود. تاکید بر استفاده از فناوری آموزشی می تواند منجر به دستیابی به دانش و مهارت های مورد نیاز برای عملکرد موثر در جهان امروز شود (آدیمی و اولالی، ۲۰۱۰). ساتون ویژگی های آموزش از دور را به صورت یک طیف ممتد ترسیم کرده و می گوید: در یک سوی طیف، نوعی آموزش از دور قرار دارد که به لحاظ رابطه یاددهنده و یادگیرنده، به صوت ناهمزمان و ناهماهنگ عمل می کند و در آن هیچ گونه ارتباط رو در رو و مستقیمی وجود ندارد و آموزش کاملاً از دور و به شکل تک رسانه ای ارائه می شود و در سوی دیگر این طیف، آموزش به صورت همزمان و هماهنگ با نیازهای، یادگیرنده و یاددهنده و با استفاده از امکانات چند رسانه ای ارائه می شود.

جولیان و همکاران، (۲۰۱۵) در آموزش الکترونیکی ارتباطات، گفتگوها و مباحث میان دانشجویان و استاد یا دانشجویان دیگر، از طریق ابزارهای ارتباطی ناهمزمان تاخیری و ابزارهای ارتباطی و همزمان، بلادرنگ، زمان واقع تسهیل می یابد. این ابزارها به یاددهنده یا یادگیرنده اجازه می دهد که سؤال یا یادداشتی را ارسال کرده و دیگران این اجازه را دارند که در زمان دیگری پاسخ آن را بدهند. ابزارهای ارتباطی همزمان همچون گفتگوهای متنی، کنفرانس های تصویری و کنفرانس های صوتی به گونه ای هستند که لازم است یاددهنده و یادگیرنده در یک زمان به صورت برخط با هم در ارتباط بوده و به شرکت کنندگان در ارتباط اجازه بازخورد و ارسال پاسخ فوری را می دهد (تلو، ۲۰۰۲).

فناوری های اطلاعاتی و ارتباطی زندگی را در بسیاری از ابعاد آن دگرگون ساخته اند. از جمله این دگرگونی ها تغییر در شیوه های سنتی آموزش است به گونه ای که نیاز به حضور فیزیکی در کلاس درس کاهش یافته است. اگر چه تا دیروز، آموزش تنها از وجود مربیان و معلمان بهره می گرفت و کتاب به منزله اصلی ترین منبع اطلاعاتی در آموزش محسوب می شد، اما در حال حاضر وجود ابزارها، روش ها و محیط های جدید آموزشی، شیوه های جدیدی را به وجود آورده است. از جمله این شیوه ها آموزش الکترونیکی است که به طور معمول در آن به نقش بنیادینی که معلم در این نظام دارد، به اندازه آموزش سنتی اهمیت ندارد. این در حالی است که آموزش الکترونیکی یا آموزش از راه دور به گفته هلمبرگ، راه های افزایش ارتباط فراگیر و اساتید، تشویق یادگیرندگان به همکاری، ترغیب تعلیم و تربیت در سطوح دانشگاهی دسترسی دانش آموزان را به یک مجموعه آموزشی که در بردارنده متخصصان، مواد آموزشی، تسهیلات، و دیگر فراگیرندگان است را ممکن می سازد.

در این محیط، عمق یادگیری به واسطه تشریک مساعی و تسهیم عقاید با دیگران افزایش می یابد. لیکن محیط های یادگیری در آموزش الکترونیکی متفاوت است. جلوه بارز این امر نبود تماس فیزیکی و بازخورد بصری حاصل از زبان بدن است. از این رو باید در آموزش الکترونیکی فناوریهای گوناگون را به شیوه هایی بکارگرفت که دانشجویان در رسیدن به نتایج یادگیری موفق شوند. علاوه بر تخصص و تبحر در یک حیطه علمی، داشتن مهارت های ارتباطی و تسهیل کننده از اهمیت بسیاری برخوردار است. طبق نظریه هلمبرگ آموزش الکترونیکی مبتنی بر هفت اصل اساسی است:

- ۱- برقراری ارتباط دائم میان معلم و فراگیران.
- ۲- ارتباطات مذکور باید از طریق مواد آموزشی مناسب و تعامل از طریق فناوریهای ارتباطی حمایت شود.
- ۳- انگیزش لازم برای مطالعه و تحقیق صمیمانه در راستای نیل به اهداف دوره ایجاد شود.
- ۴- ایجاد جو مبتنی بر صداقت در بحثها و گفتگوها.
- ۵- ارتباط های دوستانه فهم و یادگیری را تسهیل می کند و عامل مهمی برای انگیزاندن فراگیرندگان است.

۶- استفاده صحیح و اثربخش از رسانه ها است.

۷- در نهایت، برنامه ریزی درسی برای هدایت و سازماندهی کل دوره به عنوان هفتمین اصل مطرح است.

امروزه اطلاعات، شاخص قدرت است؛ برخلاف گذشته که تمایز میان جوامع بر چهار شاخص دوران صنعتی (سرمایه، ماشین آلات، مواد اولیه و نیروی انسانی) استوار بود، امروزه آنچه که کشوری را در سطح اول، دو یا سوم جهان قرار می دهد اطلاعات و یا به کارگیری اطلاعات است، آغاز هزاره سوم و شروع قرن بیست و یکم، تبلور حقیقی حضور کشورهای پیشرفته اطلاعاتی است (منتظر، ۱۳۸۱).

اطلاعات، مهمترین فاکتور تولید در فرآیند شکل گیری جامعه اطلاعاتی است. کشورهایی که قادر به انطباق با تغییرات سریع در جهان و مجهز شدن به ویژگی های برگرفته از شرایط محیطی جدید هستند و نیز از قابلیت دسترسی، تولید و استفاده از اطلاعات نوین برخوردارند، موفقیت های شایانی را به ویژه در قرن بیست و یکم به خود اختصاص داده اند. شعار « کامپیوتر برای همه »، « اینترنت برای همه » و « دولت الکترونیک » در حال حاضر، توجه بسیاری از نهادهای علاقه مند به تبدیل شدن به یک جامعه اطلاعاتی را به خود معطوف ساخته است (بایر و کیسر، ۲۰۰۹).

آموزش مجازی

گسترش و اثربخشی آموزش در پرورش استعدادها مستلزم شناخت فرایند آموزش و آگاهی از شیوه های نوین می باشد. روش هایی که قابلیت دانش آموزان در استفاده از حجم وسیع اطلاعات و به کارگیری آن در همه حیطه های زندگی را آسان می سازد. مسئله کیفیت و اثربخشی آموزشی از مهم ترین دغدغه های نظام های آموزشی و دست اندرکاران امر توسعه در هر کشوری است. در ایران این مسئله به دلایل زیادی از نگرانی مضاعفی برخوردار است. به نحوی که دولت ها، طی یک دهه گذشته به دشواری توانسته اند هزینه های جاری آموزش و پرورش را پرداخت کنند. فناوری اطلاعات و ارتباطات این توانایی را دارد که طی یک برنامه مدون و با تغییر ساختار و روش های آموزش، هزینه ها را کاهش داده و به کیفیت بیافزاید و محصولات نظام های آموزشی را با نیاز های جامعه انطباق نماید و در جهت کاربردی نمودن آموزش پیش رود.

آموزش مبتنی بر فناوری نوین، تغییرات بنیادینی در روش های سنتی ایجاد کرده و توانسته بسیاری از ناکارآمدی های آن دوره را از بین ببرد و باعث دگرگونی های اساسی در آموزش شود. اکنون جایگزین کردن آموزش مجازی به جای سنتی یکی از نوید دهنده ترین دستاوردهای پیشرفت فاوا است و هر کسی می تواند هر چیزی را در هر زمان و مکانی بیاموزد (اسمیت و ریوپ، ۲۰۰۴).

آموزش مجازی یادگیری فعال و هوشمندی است که ضمن دگرگونی در فرایند یاددهی و یادگیری و مدیریت دانایی، در گسترش، تعمق و پایدار نمودن فرهنگی ICT نقش اساسی و محوری دارد. امروزه تقریباً آموزش مجازی به معنای استفاده از شیوه های پیشرفته رایانه ای انتقال مواد و مطالب درسی به فراگیران است. آموزش برپایه فناوری اطلاعات این امکان را به دانش آموزان می دهد که به صورت فعالانه و نوآورانه فکر کنند و از این ایده ها به طرز مشترک استفاده کنند (دلاور و قربانی، ۱۳۹۰). در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که بهره گیری از ابزارهای آموزش الکترونیکی در مدارس منجر به ارتقای مهارت های خود تنظیمی و انگیزش در دانش آموزان می گردد (حسنی جعفری و عباسی، ۱۳۹۹).

طبق نتایج بین میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی و راهبردهای یادگیری با خود تنظیمی و مولفه های آن رابطه مثبت و معناداری وجود دارد (علی آبادی، رجبیان ده زیره و درتاج، ۱۳۹۶).

تدریس در هر محیطی مستلزم چیزی بیش از فراهم نمودن محتوای درسی برای دانش آموزان و دانشجویان است. تدریس مستلزم هدایت و راهنمایی دانشجو برای تحلیل، ترکیب و اعمال قضاوت ارزشی است. دستیابی به این مهارت ها نیازمند مقادیر بالایی از تعامل و کنش متقابل میان معلم و دانش آموز است. آنچه ممکن است برای بسیاری تازگی داشته باشد این است که بیش از روابط درون کلاس، روابط برون کلاسی به دلیل افزایش انگیزش، تعهد و رشد شخصی دانش آموز در یادگیری او تأثیر واقعی و سازنده دارد. روابط و مناسبات دانشجویان و اساتید در خارج از کلاس درس می تواند بخشی از تدریس باشد که آثار فراوانی برای دانشجویان دارد. اما آنچه درباره آموزش های الکترونیکی ناخوشایند است، کاهش ارتباط های چهره به چهره افراد است (ویلسون و همکاران، ۲۰۱۶). تحقیقات بسیاری نشان داده که عواطف یا هیجان هایی وجود دارد که از طریق حالات صورت انتقال داده می شوند. ترس، تعجب، خشم، شادی، تنفر و غم از مهمترین این عواطف است. این مطلب به منزله یک چالش، هنگام استفاده از اغلب ابزارهای ارتباط الکترونیکی وجود دارد. برای مثال، به هنگام استفاده از ابزارهای مبتنی بر متن در نظام های یادگیری به شاخص های مهمی نظیر تاکید، هیجان، تغییر عواطف و آهنگ جمله توجه کافی نمی شود. از اینرو، استفاده مناسب و صحیح از ارتباط های الکترونیکی همزمان و غیرهمزمان در آموزش های الکترونیکی می تواند بسیاری از نگرانی های مذکور را برطرف کند و کیفیت آموزش و یادگیری را افزایش دهد.

فناوری های ارتباط غیرهمزمان عبارتند از نامه الکترونیکی، تابلوهای اعلانات، صندوق صوتی، فاکس و خدمات پستی. فناوری های ارتباط همزمان نیز عبارتند از تالارهای گفتگو (rooms chat) سمینارهای آن لاین زنده، کنفرانس های تلفنی و پیام های فوری (instant) واقعیت این است که خلق محیط یادگیری ایده آل که انتظارات همه دانش آموزان را برآورده سازد غیر ممکن است، لیکن ما می توانیم با آگاه کردن دانش آموزان از سبک های یادگیری خاص خودشان، شانس آنها را برای موفقیت افزایش داده و زمینه تبدیل آنها به یادگیرندگان مادام العمر را فراهم کنیم .

توجه به سبک های مختلف یادگیری لزوماً به این معنی نیست که هر درس یا واحد یادگیری باید به طرق مختلف ارائه شود، بلکه عملکرد ما باید به گونه ای باشد که یادگیرنده ملزم به تجربه دیگر سبک های یادگیری شده و مهارت های اضافی کسب کنند. از آنجایی که معمولاً در آموزش الکترونیک یادگیرنده می تواند جریان دریافت اطلاعات را کنترل نماید، تقسیم واحدهای مطالعاتی به بخش های کوچکتر، فرصت های بسیاری به دانش آموزان می دهد تا درباره آنچه دریافت می کنند به تفکر و تأمل بپردازند (ویلسون و همکاران، ۲۰۱۶).

توجه به سبک های مختلف یادگیری لزوماً به این معنی نیست که هر درس یا واحد یادگیری باید به طرق مختلف ارائه شود، بلکه عملکرد ما باید به گونه ای باشد که یادگیرنده ملزم به تجربه دیگر سبک های یادگیری شده و مهارت های اضافی کسب هدف محیط های یادگیری قدرتمند، توسعه مهارت های پیچیده و سطح بالای، فهم عمیق مفاهیم و مهارت های فراساختی نظیر توانایی نظارت بر یادگیری خود است. که متأسفانه پیام رسان شاد در این خصوص کارنامه درخشانی ندارد. مشخصات چنین محیط هایی را می توان در سه دسته اصلی خلاصه نمود:

۱- استفاده از مسایل واقع گرایانه و چالش برانگیز به گونه ای که فراگیر پس از اتمام دوره به دانش و مهارت های مطلوب دست یابد.

۲- تشویق دانش آموزان به مدیریت فرایند یادگیری و پذیرش مسئولیت های بیشتر در قبال فعالیت های یادگیری خود.

۳- به کارگیری روش هایی که نیازمند تعامل، همکاری و تشریح مساعی یادگیرنده در انجام دادن وظایف محوله می باشد.

یکی از مهمترین عوامل دستیابی به چنین محیطی وجود آموزشگر کاردانی است که دارای دانش، نگرش ها و مهارت های لازم برای هدایت دانش آموزان باشد. آموزشگر باید برای دستیابی به بینش و نگرش صحیح و هماهنگ با شرایط آموزشی و فراگیران، یادگیری از دور را از نقطه نظر فراگیران دریابد. لذا علاوه بر تخصص و تبحر در یک حیطه علمی، داشتن مهارت های ارتباط میان فردی و تسهیل کننده از اهمیت بسیاری برخوردار است، که شبکه آموزشی شاد فاقد این نوع ارتباط می باشد. برای بالابردن کیفیت در نظام های

آموزش از دور و مخصوصاً شبکه آموزشی شاد، افزایش ارتباط فراگیران و اساتید، همکاری و همیاری میان دانش آموزان، ارائه بازخورد فوری، تاکید بر زمان انجام کار، تفهیم انتظارات دوره آموزشی و احترام به سبکها و استعدادهای مختلف یادگیری ضرورت دارد. آرمان های تربیتی یادگیری فعال و مشارکت فعال نیز به عنوان پنداره های اصلی مورد توافق دست اندرکاران برنامه ریزی، مدیریت و تدریس در نظام های آموزش الکترونیکی، از مواردی است که باید همیشه در تصمیم گیریها مورد توجه قرار گیرد و به عنوان اصول راهنما مورد استناد قرار گیرد. یادگیری و مشارکت فعال به فراگیران کمک می کند تا به واسطه تعیین اهداف مشترک، تحقیق و جستجوی مشترک، تلاش برای یادگیری و تصمیم گیری مشارکتی به سطوح عمیق تری از دانش و آگاهی دست یابند و علاوه بر آن بسیاری از مهارت های اجتماعی را تحصیل نمایند. تحقق این پنداره ها یادگیری فعال و مشارکت فعال در آموزش الکترونیکی مستلزم آگاهی از استراتژی های یادگیری و رویکردهای یادگیری است. نمونه هایی از روش های آموزشی با استفاده از فن آوری اطلاعات که رفته رفته جایگزین آموزش سنتی می شوند به شرح زیر هستند:

- سیستم های آموزشی غیر متمرکز

- محیط آموزشی مجازی

- سیستم های آموزشی هوشمند

- آموزش از راه دور

- آموزش از طریق تشکیل میزگرد از راه دور

- آموزش از طریق اینترنت

- آموزش الکترونیک (نقل از زارع داویجانی، ۱۳۸۸).

دنیای قرن بیست و یکم در واقع دنیای استیلای فناوری نوین اطلاعات و دنیای شتابندگی تاریخ به لحاظ تغییرات و تکرر شتاب آمیز علمی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی خواهد بود. سیستم های آموزشی در یک جامعه و به تبع آن آموزش و پرورش قادر نخواهد بود همچون جزیره ای خود را از دیگر نهادهای اجتماعی، ملی و فعل و انفعالات گسترده بین المللی در دهکده ی جهانی بداند (عالی، ۱۳۸۱).

تدریس

تدریس را در صورت کلی، می توان هر گونه تاثیر یا نفوذی تعریف کرد که میان افراد آدمی پدید می آید و هدف آن ایجاد تغییر مطلوب در رفتار است. اما با تاکید بر تدریس آموزشگاهی و جدیدترین تعریف صورت گرفته از آن، تدریس عمدتاً به فعالیت های کلاسی معلم که در حضور دانش آموزان وغالباً به صورت کلامی انجام می گیرد، گفته می شود (سیف، ۲۰۱۳). در رویکردهای جدید تدریس - یادگیری، دانش آموز هم یادگیرنده است هم محصول یادگیری؛ یادگیرنده است. زیرا دست کم در قسمتی از مطالعات خود دست به اکتشاف می زند هم محصول یادگیری است. زیرا نه تنها مفاهیم اصلی و اصول و نظریه های جدید را فهمیده و درونی کرده است، بلکه به طور همزمان مهارت های عملی تفکر را آموخته و می تواند به مطالعه پدیده های طبیعی و اجتماعی بپردازد تا بتواند دلایل و شواهد را از تبلیغات، اطلاعات را از خیال بافی، حقایق را از افسانه ها، واقعیت را از فریب و اغفال، نظریه را از عقیده، مشاهده را از استنتاج و باور کردنی را از باور نکردنی تمیز دهد (متیوز، ۱۹۹۴).

سبک تدریس

به گفته قربانی (۱۳۹۴) شیوه تدریس از دو جهت تاثیرگذار است: اول اینکه طی آن مطالبی علمی به طور مستقیم به یادگیرندگان منتقل می شود؛ دوم جنبه پنهانی تاثیرگذاری آن است که یادگیرندگان در طی آن نحوه تعامل معلم و نیز الگوی فلسفی و اجتماعی وی

را می بینند و تقلید می کنند. این الگوهای پنهان، بسیار مهم و مورد توجه فیلسوفان تربیتی بوده و اساساً منشا بخش مهمی از تحولات نظام آموزشی و کالبد آموزشی جهان، همین الگوها هستند.

سبک های تدریس شامل رفتارهای شخصی معلم یا استاد و مواد آموزشی مورد استفاده در انتقال اطلاعات به فراگیران است. عده ای از معلمان از سبک کاربردی خود تا حدودی آگاه هستند و برحسب مزیت آن را به کار می برند. با توجه به اینکه استادان به مهارت علمی و فنی خاص نیاز دارند تا در مدیریت کلاس موفق شوند، لازم است راه های کوتاه تر و هموارتری را برای ارتقای این امر در نظر بگیرند (ویسکرمی و همکاران، ۱۳۹۱).

سبک تدریس موثر

وقتی از ویژگی های تدریس موثر به میان می آید، در واقع صحبت از تدریسی می باشد که در یادگیری تاثیر دارد. بر اساس تعریف، اثر بخشی عبارت است از میزان تحقق اهداف و انجام موفقیت آمیز فرایند. در واقع معلمان اثر بخش معلمانی هستند که به دنبال دستیابی به اهدافی خاص می روند، خواه این اهداف توسط خود آنان تعیین شده باشد، خواه دیگران. معلمان اثر بخش باید دانش و مهارت های مورد نظر را داشته باشد و نیز آنان را در زمان مناسب و به شیوه مطلوب و مورد انتظار به کار گیرند. همچنین برای انجام موفقیت آمیز فرایند می توان قابلیت های معلمان را در سه زمینه دانش حرفه ای، عمل حرفه ای و تعهد حرفه ای دسته بندی کرد. دانش حرفه ای شامل دانش محتوا، شناخت دانش آموز و آگاهی از تدریس و یادگیری است. عمل حرفه ای از طراحی یادگیری، ایجاد محیط یادگیری و ارزشیابی یادگیری تشکیل شده است و تعهد حرفه ای، یادگیری حرفه ای، مشارکت، رهبری، ارزش ها، ارتباطات و مبانی اخلاقی را شامل می شود (هنتلی، ۲۰۰۸).

6

در پژوهشی کیفی، صلاحیت معلمان در شش دسته آماده سازی مناسب، داشتن دانش پایه عمیق برای تسهیل یادگیری، استفاده از راهبردهای مختلف مدیریت رفتار فراگیران، برقراری ارتباط موثر با ذی نفعان، حرفه ای عمل کردن و خود آگاهی طبقه بندی شده است. در یک جمع بندی می توان گفت که تاثیر داشتن تدریس در کارکردهای آن است و تدریس موثر، تدریسی است که دارای کارکردهای ویژه ای باشد. حصول به این کارکردها مستلزم اقدامات خاص و بهره گیری از شیوه های متنوعی است که برای انتقال مطالب به فراگیران به منظور یادگیری به کار بسته می شود. اما تنوع این شیوه ها به حدی است که واقعاً نمی توان تدریس را در روش های کاملاً مشخصی تبیین کرد. به عبارت بهتر، تدریس به اندازه مفهوم ابتکار و نوآوری وسعت دارد. هایت (۱۹۵۵) در کتاب خود تحت عنوان هنر تدریس می نویسد: «...من معتقدم که تدریس حالت هنری دارد و جز علوم به حساب نمی آید... برای یک معلم ضرورت دارد که کار خود را منطبق بر اصولی استوار سازد... اما چنین امری تدریس او را علمی نمی کند. زیرا تدریس شامل عواملی احساسی می شود که به طور منسجم و منظم قابل ارزیابی نیست و در بر گیرنده ارزش هایی است که به طور کامل از قلمرو دانش بیرون است. علمی بودن تدریس حتی در موضوعات علمی چون فیزیک و شیمی نیز که با معلم و فراگیر به عنوان انسان سروکار دارد و هر یک می تواند برخی اطلاعات را کتمان کند و یا واکنشی خاصی را علی رغم میل باطنی ارائه دهد همانند یک واکنش شیمیایی نخواهد بود». حال اگر محوری در نظر گرفته شود، در یک طرف آن علمی بودن و در منتهی الیه دیگر آن هنری بودن تدریس قرار می گیرد. به بیان دیگر، برای موفق شدن در کار معلمی باید هم هنر داشت و هم علم. بدون وجود هر یک از این دو، نمی توان معلمی موفق شد (نیومن، ۲۰۰۳).

تدریس بهتر به سبب پیچیدگی های خاص و تفاوت های فردی دانش آموزان، مانند جوراب کشی نیست که با هر اندازه پایی جور در بیاید. معلمان باید بر انواع نگرش ها و راهبردها مسلط و در کاربرد آنها انعطاف پذیر باشند (سانتراک، ۲۰۰۸).

⁶Hantly

⁷ Hight

⁸ Newman

بنابراین نتیجه ای که گرفته می شود این است که نباید انتظار داشت که بتوان نسخه حاضر و آماده ای به دست معلم داد و از او خواست که آن را بی کم و کاست درباره همه شاگردان انجام دهد و نتیجه دلخواه را حاصل کند. این مسئله خود به خود باعث خواهد شد تا معلمان تازه کار در برداشت خویش از تدریس کارآمد دچار آشفتگی گردند و مدتی را به آزمایش و خطای تدریس بگذرانند. انجام این تحقیق سبب خواهد گردید که معلمان در بدو استخدام و همچنین دیگر معلمان که می خواهند تدریسی موثر داشته باشند با ذهنیت و نظرهای معلمان دارای سابقه درباره تدریس موثر و کارآمد و برتر آشنا گردند و با محاسبه آن نظرها به تدریس مشغول باشد. اما رایج ترین راهی که محققان برای بررسی تدریس موثر از آن بهره برده اند، استفاده از نتایج عملکرد امتحانی افراد بوده است. یعنی معمولاً با مقایسه نتایج عملکرد افراد در گروه های آزمایشی و گواه به اثر بخشی یا عدم اثر بخشی یک الگو یا شیوه تدریس حکم می نمایند. حال آن که این نوع از بررسی با چندین مشکل روبروست: اول این که عملکرد امتحانی خوب می تواند محصول تدریس نباشد و به عبارت دیگر، سایر متغیرها هم می توانند عملکرد امتحانی خوب را رقم بزنند. دوم این که با استفاده با مشاهده عملکرد امتحانی نمی توان همه محصولات یک تدریس خوب نظیر احساس رضایت فراگیران، ماندگاری یادگیری، عمق بخشیدن به تفکر، علاقه و دل بستگی به موضوع مورد تدریس و نظایر آن را استنباط کرد. بنابراین برای دستیابی به نگاهی راهگشا از ویژگی های تدریس موثر نیاز مبرمی به شناخت و درک عمیق آنچه که یک معلم با آن درگیر است و همچنین تجربیات ناشناخته تدریس وجود دارد. با دستیابی به این اطلاعات و با استفاده از پژوهش پدیدارشناسانه است که می توان به درکی درست از ویژگی های تدریس موثر دست یافت. زیرا پژوهش پدیدارشناسی، توصیف معانی تجربی است؛ درست به همان صورتی که در زندگی با آنها برخورد می کنیم (ادیب و همکاران، ۱۳۹۴).

کیفیت تدریس

کیفیت تدریس موضوعی است که همواره از توجه قابل ملاحظه ای برخوردار است. نظریه های یادگیری پیازه، اریکسون، ویگوتسکی، کلبیرگ و بندورا، بر چندین انگیزه مشترک و شرایط یادگیری تاکید دارند که با تعاریفی که فلاسفه تعلیم و تربیت از کیفیت تدریس کرده اند سازگار مطابق است. تدریس خوب شامل: تعامل معلم با دانش آموز، انتظارات معلم، استفاده از انواع روش های تدریس، بازخورد مناسب، یادگیری مشارکتی، تقویت و تدریس انطباقی، فرصت یادگیری، اختصاص مناسب زمان برای انجام فعالیت های مربوط به درس و تکنیک های تدریس مناسب، وضوح و روشن سازی در تدریس (لطیفیان و خوشبخت، ۱۳۹۰) است. کیفیت و چگونگی تدریس معلم در محیط تحصیلی می تواند به طور مستقیم در ایجاد دلزدگی تحصیلی یادگیرندگان نقش داشته باشد (پکران و همکاران، ۲۰۰۲).

نظریه استرنبرگ

از نظر استرنبرگ و همکاران (۲۰۰۱) تدریس عبارت است از مجموعه فعالیت هایی که توسط معلم و به منظور تسهیل یا هدایت یادگیری در یادگیرندگان به انجام می رسد. معلم و مربی به عنوان راهنما و عنصر اصلی در تعلیم و تربیت دارای نقش اساسی در فرایندهای یاددهی-یادگیری است (عمادی و آهوخش، ۱۳۹۴). این نقش از آن جهت مورد توجه است که اهداف نظام آموزشی با هدایت و تدبیر و اهتمام او محقق می شود. طبیعی است که موفقیت معلم در تحقق اهداف تعلیم و تربیت به میزان موثر بودن و جذاب بودن فعالیت ها و شیوه های تدریس وی بستگی دارد. در روش های سنتی تدریس که امروزه از آن ها به عنوان روش های غیر فعال یاد میشود، معلم نقش اصلی را در جریان تدریس دارد و مطالب را به طور شفاهی در کلاس بیان می کند و دانش آموزان بدون نقشی فعال فقط باید به صحبت های او گوش دهند و مطالب مورد نظر را حفظ کنند (ژانگ و استرنبرگ، ۲۰۰۵).

پرسش اساسی که نظام های تعلیم و تربیت با آن روبرو هستند این است که کدام تصور یا برداشت از هوش انسانی باید راهنما و هادی برنامه های درسی و جریان آموزش باشد. استرنبرگ با در نظر گرفتن دیدگاهی متفاوت، برجسته های بیولوژیکی و تکاملی تاکید می کند و اظهار می دارد که هوش به معنای توانایی های ذهنی لازم برای تطابق، گزینش و شکل دهی در هر زمینه محیطی است و موجب انعطاف پذیری در موقعیت های چالشی می شود. بر اساس نظریه سه وجهی هوش انسان که استرنبرگ بیان کرده، هوش شامل سه بعد است که با رابطه هوش با (۱) دنیای درونی، (۲) تجربه و (۳) دنیای بیرونی فرد، سروکار دارد.

بر اساس این نظریه هوش متشکل از توانایی های تحلیلی، خلاق و عملی است. در تفکر تحلیلی ماسعی داریم مسائل آشنا را با استفاده از راهبرد هایی که عناصر یک مسئله یا روابط بین عناصر آن را دستکاری می کنند حل کنیم (مانند مقایسه، تحلیل)؛ در تفکر خلاق، ما درصد مسائل جدیدی برمی آیم که از ما می خواهند درباره مسئله و عناصر آن به شکل جدیدی فکر کنیم (مانند خلق، طراحی) و در تفکر عملی سعی داریم مسائلی را حل کنیم که در واقع به کار بردن دانسته های خود در زمینه های روزمره است (مانند کاربرد، استفاده). استرنبرگ توانایی های تفکر تحلیلی، خلاق و عملی را به عنوان اجزاء "هوش موفق" مشخص کرده و این سه قسمت در تئوری او نقش مهمی ایفا می کنند (خرازی و حجازی، ۱۳۸۷).

تدریس بر اساس هوش موفق برای ایجاد یک توازن بین چهار سبک تدریس به کار می رود: سبک تدریس سنتی (باتمركز بر ذخیره اطلاعات)، سبک تدریس که توانایی های تحلیلی را تشویق می کند، سبک تدریس که فعالیت های خلاقانه را تشویق می کند و سبک تدریسی که فعالیت های عملی را تشویق می کند (پالوز و ماریکوتو، ۲۰۱۳).

8

از نظر استرنبرگ فرد برای اینکه در زندگی خود موفق باشد باید از قدرت هوش عملی، ابتکاری و تحلیلی خود بهترین استفاده را ببرد و به طور همزمان نقاط ضعف موجود در این زمینه ها را جبران کند که این کار مستلزم تقویت نقاط ضعف بر اساس سازگاری بهتر با نیازهای خاص محیط و کار در محیطی است که به نقاط قوت ویژه افراد ارزش قائل می شود. استرنبرگ بیان می کند که افراد موفق از هر سه توانایی برای رسیدن به موفقیت استفاده می کنند منحصر بودن به یک مهارت و تفکر، برای موفقیت در زندگی کافی نیست (استرنبرگ و گرینگرینگو، ۲۰۰۴).

سبک های تدریس استرنبرگ

مطابق با تحقیقات دانش آموزانی که سبک های تدریس فوق را تجربه می کنند نسبت به آن هایی که سبک سنتی برایشان اعمال می شود توانایی های تحلیلی، خلاق و عملی را بهتر بدست می آورند (ژانگ، ۲۰۰۷؛ پالوز و ماریکوتو، ۲۰۱۳).
و بر این اساس ۴ سبک آموزش (تدریس) وجود دارد:

سبک تحلیلی: این سبک برای تحلیل و ارزیابی گزینه هایی که فرد در زندگی دارد به کار می رود و دارای چهار مرحله است؛ مشخص کردن مسئله، تعریف ماهیت، مشخص کردن راه حل های احتمالی و مشاهده فرایند حل این مسئله.
سبک خلاق: برای ایجاد راه حل های احتمالی برای مسئله ای که پیش رو دارد استفاده می شود.
سبک عملی: در عمل کردن و کاربرد گزینه های پیشنهادی و یا تغییر آنها مطابق با موقعیت موجود به کار می رود.
سبک مولد: این سبک همان سبک سنتی است با تمرکز بر ذخیره و حفظ اطلاعات (استرنبرگ، ۲۰۰۸).

الگوی تدریس انطباقی

از زمینه ها و عواملی که نقش بسزایی در اثر بخشی فرایندهای تدریس و یادگیری در نظام آموزشی دارد مسئله انطباق عوامل آموزشی با سبک های یادگیری فراگیران است. الگوی تدریس انطباقی^۱ به عنوان فرایند بهینه سازی آموزشی تعریف می شود که نیازهای فردی

¹ Palos & Laurentiu

0

¹ Adaptive teaching method

1

دانش آموزان، نگرش های متفاوت آنها، توانایی هوشی، شخصیتی و سبک های شناختی یادگیری آنان را مدنظر قرار می دهد. تدریس انطباقی از تعامل بین یادگیرنده و مربی سود می جوید و در آن تلاش می شود تا معلم عناصر تدریس را با فرایندهای یادگیری فردی دانش آموزان به منظور ایجاد شرایط مطلوب برای درک و یادگیری بیشتر، تنظیم و سازگار سازد (براولیبر و گت، ۲۰۰۷). الگوی تدریس انطباقی شامل ابعاد مختلفی است که نشان دهنده جایگاه و اهمیت چند بعدی آن در محیط های تدریس و یادگیری است. اول این که هدف تدریس انطباقی آموزش هر دانش آموز براساس قوت و ضعف آنهاست. دوم این که از بعد آموزشی، معلمان باید بر روی تکنیک های آموزشی بر اساس نیازمندی های هر دانش آموز تمرکز کنند. سوم، تنظیم فعالیت های کلاس درس نقش مهمی در اجرای درست تدریس انطباقی دارد و آخر این که معلم باید با چالش هایی که در اجرای تدریس انطباقی بروز می کند سازگار شود. دانش آموزان ممکن است روی پروژه های مختلف در سطوح متفاوت کار کنند. معلمان در چنین وضعیتی باید قادر به حفظ نظم و روال کارها در کنار تشویق ها و رهنمودهای یادگیری در سطوح مختلف در طول روز باشند. عملکرد تدریس انطباقی متکی بر حمایت تیمی سایر معلمان، مدیران، والدین و اجتماع به عنوان یک کل است. چرا که همکاری و هماهنگی معلمان، والدین و مدیران در پیشرفت دانش آموزان نقش مهمی دارد. یادگیری انطباقی، ایده انطباق روش های تدریس با سبک های یادگیری دانش آموزان است. مفهوم آن عبارت است از الگوی فردی شده تدریس که به سرعت و اثر بخش تر شدن یادگیری دانش آموزان کمک می کند. سیستم های آموزشی انطباقی با در نظر گرفتن تفاوت های فراگیران مناسبات آموزشی را طوری تنظیم می کند که در جهت حمایت و افزایش یادگیری آنان باشد. هدف سیستم آموزشی انطباقی ایجاد محیط انعطاف پذیر به منظور حمایت از یادگیری دانش آموزان با توانایی های مختلف، ناتوانی ها، علایق، پیشینه و ویژگی های دیگر است (شوت، ۲۰۰۹).

یادگیری و سبک تدریس

محتوای آموزشی چیزی است که در اختیار همه قرار دارد، اما چگونگی تدریس مهم است. موفقیت مدرس در گرو استفاده از شیوه های جدید تدریس است. روش های تدریس باید به گونه ای باشد که ذهن فراگیر در آن فعال باشد و مدرس شرایط یادگیری را فراهم کند و مهارت ذهنی و قابلیت های تفکر را تقویت کند (شعبانی، ۱۳۸۹). پیشرفت تحصیلی مسئله ای است که هر ساله حجم عظیمی از پژوهش ها را به خود اختصاص می دهد. در بازنگری ۲۸۸ متغیر را یافته اند که در تحقیق های مختلف با یادگیری و پیشرفت تحصیلی بررسی شده است؛ این متغیرها در ۳۰ موضوع و شش طبقه دسته بندی شده اند. بنابراین پیشرفت تحصیلی موضوعی است که به خصوص در حال حاضر توجه تمامی کشورهای جهان را به خود جلب کرده است و به منزله متغیر وابسته تحت تاثیر یک عامل نیست، بلکه عوامل متعددی بر روی آن تاثیر دارند. اگر روش های تدریس با همه شرایط صحیح آن انجام شود به پیشرفت تحصیلی، معنادار شدن یادگیری، و نفوذ مطالب کشف شده در عمیق ترین سطوح یادگیری منجر می شود و در نهایت باعث رشد توانایی های بالقوه فراگیران می شود. پیشرفت تحصیلی علاوه بر اینکه خود به تنهایی یک هدف به شمار می رود، در فراگیران انگیزه ایجاد می کند و این انگیزه به کسب بسیاری از اهداف و ویژگی های روان شناختی منجر می شود (گرنیک و همکاران، ۲۰۰۷).

تکنولوژی آموزشی

امروزه تکنولوژی، نقش اساسی در حوزه های گوناگون بازی می کند. یکی از حوزه ها، حوزه آموزش است. نتایج تحقیقات علمی نشان داده که حواس مختلف در یادگیری نقش یکسانی ندارند. مهمترین دلیل استفاده از تکنولوژی آموزشی، نیز همین است زیرا می تواند چند حس را باهم درگیر و تاثیر گذاری را بیشتر کند. هدف تکنولوژی آموزشی رسیدن به آموزش موثرتر، یعنی افزایش کیفیت و کمیت یادگیری است. قلمرو اجرا و ارزشیابی کل فرایند تدریس و یادگیری است. تکنولوژی آموزشی در عمل با طراحی ارزشیابی برنامه های درسی، تجارب آموزشی، اجرا و اصلاح مجدد آنها بستگی دارد، به بیان دیگر: تکنولوژی آموزشی یک روش اصولی و منطقی برای حل

1 Bruehwiler & Vogt

2

1 Shute

3

1 Grolnick

4

مشکلات آموزشی و برنامه ریزی درسی است که با نوعی تفکر سیستماتیک (منظم و علمی) همراه است. جاویدان و جوادى فر در مقاله تاثیر تکنولوژی آموزشی در آموزش و یادگیری دانش آموزان به این نتیجه رسیدند که نقش اصلی تکنولوژی آموزشی کمک به بهبود کارایی و کیفیت فرایند تدریس و یادگیری است و می توان آن را به عنوان تکنولوژی تعلیم و تربیت مورد بررسی قرار داد (جاویدان و جوادى فر، ۱۳۹۴).

فواید تکنولوژی آموزشی

- تکنولوژی می تواند بازده آموزشی را از لحاظ کمی و کیفی افزایش دهد و آموزش و یادگیری را انفرادی کند.
- تکنولوژی آموزشی می تواند هزینه های آموزشی در بلند مدت را کم و سیستم اداری و نظام آموزشی را روزآمد کند.
- تکنولوژی آموزشی می تواند آموزش را براساس روش ها و ضوابط علمی تر، عملی تر سازد.
- تکنولوژی آموزشی می تواند دست یابی همگان به فرصت های یادگیری یا کیفیت خوب و به بهای مناسب را تسهیل دهد.
- تکنولوژی آموزشی می تواند به یادگیری سرعت ببخشد و آن را آسان تر کند.
- تکنولوژی آموزشی می تواند باعث بازآموزی معلمان و افزایش مهارت شغلی و دانشی آنان شود.
- تکنولوژی آموزشی می تواند وضوح، تناسب و اثربخشی انتظارات آموزشی را برآورده کند.
- تکنولوژی آموزشی می تواند امکان استفاده از تجارب بین المللی را فراهم کند (ملکی، ۱۳۸۸).

تاریخچه تکنولوژی آموزشی

تکنولوژی آموزشی به معنای اعم چیز تازه ای نیست و قدمت آن را می توان همزمان با قدمت تعلیم و تربیت دانست. اما تکنولوژی آموزشی به معنای خاص آن شاید کمتر از یک قرن است که مورد توجه متخصصان تعلیم و تربیت غربی قرار گرفته است. متخصصان تعلیم و تربیت معتقدند که توسعه داخلی تکنولوژی آموزشی ابزارهای آموزشی بعد از سالهای ۱۸۰۰ میلادی شروع شد و از این تاریخ بود که مواد و وسایل آموزشی یکی پس از دیگری ابداع شدند و در امر آموزش مورد استفاده قرار گرفتند. در سال ۱۹۰۰ در آمریکا اصلاحاتی از قبیل وسایل دیداری، شنیداری و وسایل کمک آموزشی وارد جریان آموزش و پرورش شد. و تقریباً در حدود سال ۱۹۵۰ به بعد روانشناسان استفاده از روش های مختلف ارائه دانش یعنی استفاده از تکنولوژی آموزشی را به عنوان یک تکنیک یا روش در امر آموزش فراگیران مطرح کردند اما همچنان استفاده از ابزار های آموزشی شدیداً مورد توجه قرار داشت. امروزه منظور از تکنولوژی آموزشی روش طراحی، اجرا و ارزشیابی کل فرایند تدریس و یادگیری است نه بکار گیری وسایل و ابزارهای دیداری - شنیداری در امر آموزش (احمدیان، رضانی و محمدی، ۱۳۷۸؛ به نقل از جاویدان و جوادى فر، ۱۳۹۴).

معلم و تدریس

معلم و مربی به عنوان راهنما دارای نقش اساسی در فرایندهای یاددهی می باشد. مربیان و برنامه ریزان درسی و آموزشی وظیفه سنگینی بر عهده دارند زیرا باید در فرایند تعلیم و تربیت کوشش نمایند تا بر اساس نیازهای جامعه برنامه های تربیتی را طراحی کنند (یارمحمدیان، ۱۳۷۷).

کارپ (۲۰۱۹) در تحقیقی نشان داد که تلاش و عواطف معلم، اعتماد به نفس دانش آموزان را در اجرای تکالیف تحت تاثیر قرار می دهد، اعتماد به نفس دانش آموزان نیز بر خودکارآمدی تحصیلی و موفقیت تحصیلی اثر گذار است و خودکارآمدی تحصیلی باعث موفقیت تحصیلی می شود. در بررسی پدیدار شناختی درباره ادراک معلمان از ویژگی های تدریس موثر به روش مصاحبه به این نتیجه رسید که ده مفهوم اصلی از تدریس (انگیزه، شیوه، بیان، ابزارها، طرح مشخص، ممتاز بودن، فرآورده، واکنش، انسجام و تفکر می توان بکار برد) (ادیب و همکاران، ۱۳۹۴).

محیط و ابزار آموزشی

محیط مجموعه امکاناتی است که اطلاعات لازم را به یادگیرنده انتقال می دهد، یادگیرنده ای که به ارتباط چهره به چهره علاقمند باشد، باید بتواند مطالب کلاس را به صورت برخط دریافت کند. همچنین منابع دیگر آموزشی تکالیف و آزمون ها باید قابل دسترسی باشند امکان ارتباط گروهی از طریق شبکه های اجتماعی ویا وبلاگ هم باید فراهم باشد. ابزاری نظیر تلفن همراه و تبلت هم از اجزای آموزش سیار محسوب می شود که همه ی مراحل آموزش از طریق آنها ارائه می شود و یادگیرنده و یاد دهنده در بستر آنها با یکدیگر ارتباط خواهند داشت.

از آنجاکه آموزش و پرورش، به عنوان بستر ساز توسعه و پیشرفت هر کشور محسوب می شود، لذا استفاده از ابزارهای نوین و تکنولوژی های جدید همانند فن آوری های اطلاعاتی، نقش محوری در تحول برنامه ریزی درسی و مدیریت آموزشی را ایفا می نمایند. پیدایش فناوری اطلاعات، شتاب بیشتری به تحولات جهان داده است. اگر چه این پدیده ابتدا از محیط های نظامی آغاز و سپس به مراکز دانشگاهی آمد، اما امروزه عرصه های مختلف زندگی جوامع را تحت تأثیر قرار داده و اینک قریب به دو دهه است که فناوری اطلاعات در عرصه تعلیم و تربیت پا نهاده و نظام های آموزشی و محیط های تحصیلی رانیز به چالش کشیده است. تحقیقات نشان داده اند که کمبود قابلیت های محیطی بر اثر عدم امکانات تفریحی، فضای سبز و وجود اشکالاتی در سیستم طراحی ساختمان ها موجب ایجاد مشکلاتی در زمینه تحصیلی، اخلاقی، رفتاری و روابط والدین و فرزندانشان می شود و در پی آن سلامت روانی فرد رابه خطری اندازد (گیفورد، ۲۰۰۷؛ به نقل طاهری، ۱۳۹۵).

پیشینه پژوهشی

طالب زاده (۱۳۹۹) در پژوهشی به تاثیر آموزش مجازی بر یادگیری دانش آموزان به این نتیجه رسید که آموزش مجازی از بهترین و تاثیر گذارترین روش ها در حال حاضر است و باعث صرفه جویی در زمان کلاس می شود و موجب می شود وقتی دانش آموزی به هر دلیلی نتوانسته در کلاس حضور یابد از درس عقب نمانده و فایل هایی که معلم از طریق اینترنت برای او به اشتراک گذاشته است را مطالعه کند.

اسکاتر (۲۰۰۹) به تحلیل برخی از مطالعات در مقیاس وسیع فناوری آموزشی پرداخت و به این نتیجه رسید که دانش آموزان در محیط های سرشار از فناوری، اثرات مثبتی را روی موفقیت، و یک پیشرفت ثابت و پایدار در خود پنداره (خوددرکی) را تجربه کردند. علاوه بر این، تحقیق او استفاده از کامپیوتر، که به آموزش و تکنولوژی های شبکه شده ی گروهی و مشترک به عنوان ابزاری برای تدریس تفکر بهتر کمک می کند را مورد حمایت قرار می دهد.

رحیمی مند وعباس پور (۱۳۹۴) در تاثیر شیوه های جدید آموزش بر خلاقیت و پیشرفت تحصیلی دانشجویان به این نتیجه رسیدند که میزان خلاقیت و پیشرفت تحصیلی با توجه به روش های مختلف تدریس (سخنرانی، پرسش شفاهی، نمایش علمی و مباحثه و مشارکت گروهی) متفاوت است. همچنین نشان دادند خلاقیت و پیشرفت باروش مباحثه و مشارکت گروهی بیشتر از سایر روش ها افزایش نشان داده است. بر همین اساس به ترتیب روش های نمایش علمی، پرسش شفاهی و روش سنتی (سخنرانی) به خلاقیت و پیشرفت دانشجویان تاثیرگذار بوده است و در نتیجه کلی این که فراگیرانی که با شیوه های جدید آموزش می بینند پیشرفت تحصیلی و خلاقیت بالاتری از خود نشان می دهند.

نتیجه گیری

در حال حاضر اهمیت تدریس مجازی نه تنها در کشور ما بلکه در سراسر جهان چندین برابر شده است و تمامی مدارس و موسسات آموزشی سعی در برگزاری کلاس ها به صورت آنلاین و مجازی دارند برگزاری کلاس ها به صورت مجازی به تنهایی کافی نیست آنچه اهمیت دارد خلاقیت در تدریس و ایجاد جذابیت در کلاس و سهولت یادگیری دانش آموزان است. تحقیقات بسیاری نشان داده که عواطف یا هیجان هایی وجود دارد که از طریق حالات صورت انتقال داده می شوند. ترس، تعجب، خشم، شادی، تنفر و غم از مهمترین این عواطف است. واقعیت این است که شبکه آموزشی شاد، نتوانسته است ارتباطات ذکر شده بین یاد گیرنده و معلم را که لازمه یک یادگیری و خلق محیط یادگیری ایده آل را که انتظارات همه دانش آموزان است را برآورده سازد. از این رو، استفاده مناسب و صحیح از ارتباط های الکترونیکی همزمان و غیرهمزمان در آموزش های الکترونیکی می تواند بسیاری از نگرانی های مذکور را برطرف کند و کیفیت آموزش و یادگیری را افزایش دهد. لیکن ما می توانیم با آگاه کردن دانش آموزان از سبک های یادگیری خاص خودشان و طرق دیگر یادگیری، شانس آنها را برای موفقیت افزایش دهند. توجه به سبک های مختلف یادگیری لزوماً به این معنی نیست که هر درس یا واحد یادگیری باید به طرق مختلف ارائه شود، بلکه عملکرد ما باید به گونه ای باشد که یاد گیرنده ملزم به تجربه دیگر سبک های یادگیری شده و مهارت های اضافی کسب، هدف محیط های یادگیری قدرتمند، توسعه مهارت های پیچیده و سطح بالای، فهم عمیق مفاهیم و مهارت های فراشناختی نظیر توانایی نظارت بر یادگیری خود باشد که متأسفانه شبکه شاد، ارتباط مناسبی با یادگیری های دیگر ندارد. بنابر این، ضرورت دارد این شبکه به صورت دوطرفه و مناسب تری جهت رسالت مهم تعلیم و تربیت، بازطراحی و مورد استفاده قرار گیرد.

پیشنهادات

۱. پیشنهاد می شود معلمان اطلاعات خود را در زمینه های فضای مجازی و آموزش و فناوری اطلاعات بالا ببرند.
۲. شیوه های مختلفی وجود دارد که معلمان عزیز با بهره گیری از آنها می توانند تدریس خلاقانه ای در فضای مجازی ایجاد کنند و فضای جذاب و چالش انگیزی را برای آموزش و یادگیری دانش آموزان مهیا کنند:
  - الف) استفاده از ابزار های چند رسانه ای استفاده از رسانه های مختلف مانند متن، طراحی، گرافیک، عکس، صدا، ویدیو، انیمیشن و غیره در کنار یکدیگر جهت انتقال بستر پیام را چند رسانه ای گویند، که در مقابل برنامه های صرفاً متنی به کار می رود. در چنین برنامه هایی تا حد امکان از متن کمتر استفاده شده و بار اصلی انتقال پیام بر عهده سایر رسانه های تصویری و صوتی قرار می گیرد.
  - ب) تماس تصویری
  - تماس تصویری گروهی یکی از تاثیرگذارترین عوامل تدریس مجازی بوده که منجر به تعامل دانش آموزان با معلم و همکلاسی هایش می باشد و زمینه را برای فعالیت دانش آموزان فراهم می آورد و از طریق تماس تصویری می توان برای پرسش و پاسخ های گروهی، تبادل نظرات و بحث های مرتبط درسی رفع اشکال مباحث درسی و ... استفاده کرد.
  - ج) بازی و مسابقه
  - بازگاری مسابقات و بازی های مختلف حس رقابت را در دانش آموزان افزایش داده و باعث تعامل بیشتر آنان می شود به عنوان نمونه از دانش آموزان خود بخواهید ویدیو خود را در حالی که یک بخش از درس را که قبلاً توسط شما مشخص شده بگیرند و در گروه کلاسی به اشتراک بگذارند و از دانش آموزان بخواهید به بهترین تدریس رای بدهند.
  - د) اتاق فکر و گفتگو در شبکه های اجتماعی
  - تشکیل گروه در یکی از رسانه های اجتماعی به منظور شرکت دادن دانش آموزان در بسته های درسی و تبادل نظرات و به اشتراک گذاری فیلم ها و کلیپ های آموزشی و وی پی دی اف و فایل های صوتی و غیره.
۳. بنا به ضرورت می توان آموزش های حضوری انفرادی در مدرسه با رعایت کامل مفاد و پروتکل های وزارت بهداشت انجام داد.

منابع:

- ادیب، یوسف؛ فتحی آذر، اسکندر؛ عینی پور، جواد (۱۳۹۴). ادراک معلمان از ویژگی های تدریس موثر؛ یک بررسی پدیدار شناختی. پژوهش در برنامه ریزی درسی. دوره دوم، شماره ۱۷ (پیاپی ۴۴) ص ۱۱۰-۱۲۲.
- احدیان، محمد؛ رضانی، عمران و محمدی، داوود (۱۳۷۸). مقدمات تکنولوژی آموزشی. تهران: آبیژ.
- استرنبرگ (۲۰۰۶). روانشناسی شناختی. ترجمه کمال خرازی و الهه حجازی (۱۳۸۷)، تهران: سمت.
- جابریان، لیدا؛ جواد فر، محدثه (۱۳۹۴). تاثیر تکنولوژی آموزشی در آموزش و یادگیری دانش آموزان. دومین کنفرانس ملی روانشناسی و علوم تربیتی. دانشگاه آزاد اسلامی واحد شادگان.
- حسنی جعفری، فتنه؛ عباسی، ابوالفضل (۱۳۹۹). مقایسه یادگیری الکترونیکی در راهبرد مهارت های خود تنظیمی و انگیزش تحصیلی در مدارس عادی و الکترونیکی در رشته علوم تجربی. مقاله پژوهشی. نشریه علمی فناوری آموزش، جلد ۱۵ (۱) ص ۵۱-۶۰.
- دلاور و قربانی (۱۳۹۰). نقش آموزش مجازی در یادگیری خلاق دانشجویان از دیدگاه اعضای هیئت علمی دانشگاه های شهرستان بجنورد، دانشگاه آزاد بجنورد، ایران. شماره ۶، ص ۱۷-۲۷.
- رحیمی، صالح؛ فرهادی، مهران، سعیدی، ژیللا. (۱۳۹۵). بررسی رابطه تاب آوری و فرسودگی شغلی کتابداران کتابخانه های دانشگاه های دولتی شهر کرمانشاه. تحقیقات کتابداری و اطلاع رسانی دانشگاهی. دوره ۵۰ شماره ۲) ص ۱۳۷-۱۵۳.
- زارع داویجانی، علیرضا (۱۳۸۸). تاثیر آشنایی با فن آوری اطلاعات و ارتباطات در پیشرفت تحصیلی دانشجویان رشته روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، پژوهشنامه تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بجنورد، سال ۵، شماره ۱۸، ص ۷۵-۹۴.
- سیف، علی اکبر (۱۳۹۶). «روانشناسی پرورشی نوین». تهران: انتشارات دوران، ویراست هفتم.
- شعبانی، حسن (۱۳۷۳). مهارت های آموزشی و پرورشی (روشها و فنون تدریس). تهران: چاپ سوم، انتشارات سمت.
- شعبانی، حسن (۱۳۸۲). مهارت های آموزشی، روشها و فنون تدریس، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها، (سمت).
- طالب زاده، فاطمه (۱۳۹۹). تاثیر آموزش مجازی بر یادگیری دانش آموزان، هشتمین همایش علمی پژوهشی علوم تربیتی و روانشناسی، آسیب های اجتماعی و فرهنگی ایران، تهران.
- طباطبایی، فهیمه؛ اخگر، بابک و ناصرزاده، سید محمد رضا (۱۳۹۶). ارائه یک مدل جامع از مسیر رضایتمندی یادگیرنده الکترونیکی، فصلنامه مدیریت فناوری اطلاعات.
- طاهری، ثریا؛ طاهری، جعفر (۱۳۹۵). عوامل موثر بر سلامت روان در محیط های مسکونی. چهارمین کنفرانس ملی پژوهش های کاربردی در مهندسی عمران، معماری و مدیریت شهری و سومین کنفرانس و نمایشگاه تخصصی آینده سازان مسکن استان تهران.
- عمادی، سید رسول و آهوخش، نگار. (۱۳۹۴). آموزش به شیوه ترکیبی و متداول و بررسی تاثیر آن بر درگیری تحصیلی دانش آموزان. دو فصل نامه راهبردهای شناختی در یادگیری، ۳ (۵)، ۷۲-۵۷.
- علی آبادی، خدیجه؛ رجیبان ده زیره، مریم؛ درتاجفریا (۱۳۹۶). بررسی رابطه بین میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی و راهبردهای یادگیری خود تنظیمی در دانش آموزان. دو ماهنامه علمی پژوهشی راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، ۱۰ (۵) ص ۳۴۵-۳۵۷.

-مزینی، ناصر (۱۳۹۵) چالشها و راهکارهای اجرای دوره های یادگیری الکترونیکی در ایران، تهران: پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات، همایش انجمن یادگیری الکترونیکی یادا

-ملکی، صفی الله (۱۳۸۸). فناوری اطلاعات در آموزش و پرورش. تهران: جهاد دانشگاهی.

-مهدیون، روح اله؛ قهرمانی، محمد؛ فراستخواه، مقصود و ابوالقاسمی، محمود (۱۳۹۳)

-ویسکرمی، ح؛ منصوری، ل؛ و روشن نیا، س (۱۳۹۶). اثربخشی نقاشی درمانی بر معنای زندگی و سلامت روان دانش آموزان دختر دارای پیشرفت تحصیلی پایین. فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان درمانی، دانشگاه علامه طباطبایی، سال ۸، شماره ۳۲، صص ۳۹-۶۲.

-Bayir, Safak- Keser, Hafize.(2009)." Information and communication technologies coordinator teachers' evaluations of computer working environments in terms of ergonomics", *Procedia Social and Behavioral Sciences*, No,1 ,pp. 335-341.

-Gifford R.(2007)Environ mental psychology and sustainable social Issues. 63,199-212.

-House Clearing The And' Education Distance. S Rosenblit-Guri. Higher. Thing Same The Not': Learning-E'. 493-467(2005)

-High in Education Distance. M.D Mupinga. (20016)

14

-Palos, R. M. (2013). Teaching for Successful Intelligence Questionnaire (TSI-Q)– a new instrument developed for assessing teaching style, v: LXV, N: 1/2013, 159-178.

-Neuman,y (1990)Derrminantts and conse quences of student,burnout in universities,the journal of higher education ,61(1),20-30.

-Newmann, F. M. (Ed).(1992).Student engagement and a chieve ment in American secondary schools. NewYurk: Teachers college Press.

-Smith A D ,Rupp W.T.Managerial implications of computer-based online/face to face business education:a case study online.Information review.2004:12(2):100-9.

-Sternberg, R. J., Nokes, K., Geissler, P. W.; Prince, R., Okatcha, F., Bundy, D. A. and Grigorenko, E. L. (2001). "The relationship between academic and practical intelligence: A case study in Kenya", *Intelligence*, 29, 401-418.

-Sternberg, R. J. (2003). "A Broad View of Intelligence. The Theory of Successful Intelligence". *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 55, 139-154.

-Sternberg, R. J. (2008). "The WICS approach to leadership: Stories of leadership and the structures and processes that support them". *The Leadership Quarterly*, 19, 360-371.

-Sternberg, R. J. and Grigorenko, E. (2004). "Successful intelligence in the classroom". *Theory into practice*, 43, 274-280.

-Suggestions and, Challenges, Benefits: Schools .(2115)

-Zhang, Li, F. and Sternberg, R. J. (2005). A Threefold Model of Intellectual Styles. *Educational Psychology Review*, 17(1), 1-53.

اولین کنفرانس ملی مدیریت، روان شناسی و علوم رفتاری

تهران - ۲۹ مهر ۱۴۰۰

First National Conference on Management, Psychology and Behavioral Sciences

21 October 2021 | Tehran